

Τα Εκκλησιαστικά μου εκ του αναλογίου

(Σε ασύνδετο σχήμα)

Γράφει ο
Βύρων Τομάζος
Μηχανολόγος,
Απόφοιτος Πολυτεχνείου
Μονάχου
e-mail: btomazos@gmail.com

Όπως πιθανόν πολλοί από τους αναγνώστες μου να γνωρίζετε, εδώ και δώδεκα χρόνια διακονώ σαν βοηθός αριστερού ψάλτη στον Άγιο Νεκτάριο Βούλας, και για να είμαι ειλικρινής, με ενδιαφέρουν επίσης και τα κείμενα τα οποία διαβάζω, ορισμένα εκ των οποίων τα βρίσκω άσμα ασμάτων, μελωδικά και φιλοσοφημένα. Παρόλα αυτά ορισμένες φράσεις από τη θεία λειτουργία τις οποίες επαναλαμβάνουμε συχνά δεν τις κατανώ πλήρως. Και επειδή πιστεύω ότι πολλοί από εσάς θα έχετε το ίδιο πρόβλημα

σκέφτηκα ότι θα είναι χρήσιμο να αναφέρω ορισμένα τα οποία, τουλάχιστον εμένα, μου έκαναν εντύπωση. Θεωρώ ότι το θέμα αυτό αφορά όλους τους Έλληνες γιατί, λίγο ως πολύ, όλοι μας πάμε στην εκκλησία έστω και λίγες φορές το χρόνο.

Πέρυσι το καλοκαίρι πήγα σε μία βάφτιση στη Χίο. Εκεί ήταν προσκεκλημένοι ορισμένοι ιερείς από την Αρχιεπισκοπή της Αγγλίας για να λειτουργήσουν μαζί με τον **Γρηγόριο**, Αρχιεπίσκοπο της Μεγάλης Βρετανίας, τον οποίο συνόδευαν.

Κάθισα κοντά τους στο δείπνο και συζητήσαμε. Έδειξαν ενδιαφέρον για μένα και μου πρότειναν να πάω στην Αγγλία να με χειροτονήσουν «αναγνώστη». **Αναγνώστης** στην Ορθόδοξη και στη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία είναι αυτόνομος βαθμός κατωτέρου κληρικού του οποίου η διακονία έχει να κάνει με την ανάγνωση αγιογραφικών κειμένων, τα οποία σε συνέχεια της ιουδαϊκής παράδοσης αναγινώσκονται στις χριστιανικές ακολουθίες κατά την τέλεση των Ιερών Μυστηρίων. Μου είπε συγκεκριμένα ο Δεσπότης ότι σπουδαίο πράγμα για τον αναγνώστη είναι να καταλαβαίνει το κείμενο και με τον τρόπο της φωνής και με τη χροιά της φωνής του και με όλες τις τεχνικές της απόδοσης κειμένου να μεταφέρει το βέλτιστον. Εσείς το έχετε μου λέει...

Εγώ πήρα ύφος !!... Μου λέει «σας περιμένω να έρθετε», του λέω «θα έρθω αργότερα». Και είπα στον εαυτό μου, «ρε Βύρωνα μήπως εκπληρωθεί το ρητό μου που λέει: όταν γεράσει ο άνθρωπος ή συγγραφέας γίνεται ή καλόγερος;» Το πρώτο το έχω, άρα πάω για το δεύτερο ;... **Βλέπετε τα ταλέντα αλλοτρίως αναγνωρίζονται...**

Στη συνέχεια μου δώρισε τη Θεία Λειτουργία στα αγγλικά και στα ελληνικά. Ξεφυλλίζοντάς την βρήκα αρκετά εδάφια τα οποία τα καταλαβαίνω επίσης καλά στα αγγλικά.

Αυτά λοιπόν που μου έκαναν εντύπωση, τα σημείωσα και μιας και η νέα γενιά είναι κατά πλειοψηφία αγγλομαθής θα παραθέσω δίπλα και το αγγλικό κείμενο. Θα μου πει πάλι κάποιος: ρε Βύρωνα μα από την αγγλική μετάφραση θα καταλάβουμε καλύτερα ελληνικά; Μα σας θυμίζω το ίδιο δεν έγινε και με τη **φιλοσοφία** και τη **φιλοκαλία** που την καταλάβαμε καλύτερα από ρωσικές μεταφράσεις που έγιναν στη Δύση; Αλλά και ορισμένα αρχαία ελληνικά κείμενα σώθηκαν από τις αραβικές μεταφράσεις, γιατί τα πρωτότυπα Ελληνικά καταστράφηκαν με το κάψιμο της βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας.

Παρεμπιπτόντως δε, μπέρδεψα τον Δεσπότη με τους άλλους δύο αλλά από ταπεινότητα ο Δεσπότης δεν μου είπε τίποτα. Το συνειδητοποίησα όταν ο οικοδεσπότης προσφώνησε έναν από τους τρεις «Σεβασμιότατε». Απολογήθηκα αλλά ο Δεσπότης το χάρηκε...

Το «**Αλληλούια**» προέρχεται από το εβραϊκό «Χαλελούγιαχ». Κατά γράμμα αποτελεί προτροπή προς την ομάδα ανθρώπων να ανείσουν τον Γιαχ (Γιαχβέ και Ιεχωβά) και σημαίνει «**Αινείτε τον Κύριον**». Και είναι απομεινάρι των πρακτικών που υιοθέτησαν οι πρωτοχριστιανικές εκκλησίες.

Η θεία λειτουργία κυρίως του Χρυσοστόμου έχει διατηρήσει την αμεσότητα και τη φρεσκάδα της και **έχει θρέ-**

ψει πνευματικά εκατομμύρια εκατομμυρίων ανθρώπους ανά τους αιώνες.

Ο Θεός ιλασθητί μοι τω αμαρτωλώ.

God cleanse me a sinner (ο Θεός να καθαρίσει εμένα τον αμαρτωλό, να δείξει ευσπλαχνία).

Δόξα σοι ο Θεός ημών δόξα σοι.

Glorify to you, our God, glorify to you. (Δόξα σε σένα...)

Ευλογητός ο Θεός

Blessed is the Lord

ταίς πρεσβείαις της (Δια των προσευχών) παναχράντου και παναμύμου αγίας αυτού Μητρός·

Through the prayers of his most pure and holy mother

Βασιλεύ ουράνιε παράκλητε το πνεύμα της αληθείας.

Heavenly king advocate (συνηγόρησε) the spirit of truth

Παράκλητος (ο όρος «παράκλητος» ερμηνεύεται ως παρατηρητής γι αυτό και το Άγιο Πνεύμα καλείται και παράκλητος).

Η λέξη **αμήν** αποτελεί μεταγραφή της εβραϊκής λέξης «αμήν», και σημαίνει «**έτσι ας γίνει**» βέβαια ή γένοιτο.

Δόξα σοι τω δείξαντι το φως.

Glorify to you who has shown us the light (Δόξα σε σ'έναν που μας έδειξε το φως).

Υπέρ της Βασίλισσας της χώρας ταύτης Ελισσάβητ, πάσης αρχής και λοιπά...

For our sovereign lady Queen Elisabeth and the royal family

(η Ορθόδοξη Εκκλησία της Αγγλίας μνημονεύει την Βασίλισσα...).

Υπέρ του ρυσθίναί ημάς

(Για την απελευθέρωσή μας)

For our deliverance

Αντιλαβού

Help us (Βοήθησέ μας, κατάλαβε μας)

Άχραντος

Pure (καθαρός)

Ανείκαστον

Beyond compare (Ασύγκριτος)

Και νυν και αεί και εις τους αιώνες των αιώνων αμήν

Both now and forever (Και τα δύο και τώρα και για πάντα)

Ατρέπτως ενανθρωπίσας

Without change became man (χωρίς να αλλάξει έγινε άνθρωπος)

Θανάτω θάνατο πατήσας

By death trampling on death (καταπατώντας το θάνατο)

Πρόσχωμεν

Let us attend (ας παρακολουθήσουμε)

Επίσης, ενδιαφέρουσα βρήκα τη μετάφραση του «χερουβίκου»:

Οι τα χερουβίμ μυστικώς εικονίζοντες και τη ζωοποιώ Τριάδι τον τρισάγιον ύμνον προσάδοντες πάσαν νύν βιωτικήν αποθώμεθα μέριμναν.

We, who in a mystery represent the Cherubim and sing the trice-holy hymn to the life-giving Trinity, let us now lay aside every care of this life.

(Εμείς οι οποίοι σε ένα μυστήριο ανππροσωπεύουμε το Χερουβίμ (σημαίνει αγγελικά τάγματα) και τραγουδάμε τον τρισάγιο ύμνο στην αγία Τριάδα που δίνει ζωή, ας αφήσουμε τώρα παράπλευρα όλες τις φροντίδες μας της ζωής αυτής).

Είναι ενδιαφέρον πως μεταφράζονται ορισμένες ρήσεις του Ευαγγελίου οι οποίες είναι και παραφρασμένες.

Μιας και το άρθρο μου αναφέρεται στο Αναλόγιο θα ήθελα να επισημάνω ότι τα Αναλόγια και κατ' επέκταση η ορθόδοξη θρησκεία μας έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην εκμάθηση και διατήρηση της ελληνικής γλώσσας κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας. Η συμβολή της ορθόδοξης εκκλησίας στο έθνος μας είναι τεράστια. Κάτι που αγνοούν ορισμένοι προοδευτικοί κλπ. Εγώ δε, συμφωνώ και επαυξάνω και θα πρότεινα από τη στήλη αυτή το ορθόδοξο αναλόγιο να γίνει και αυτό σύμβολο του έθνους μας.

Επίσης, για τους συν προσκυνητές και σύνεδρους στο λεωφορείο στο Άγιο Όρος που πηγαίνουμε εδώ και δέκα χρόνια συνέταξα το ακόλουθο:

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

Θεία Ευχαριστία } Άρτος και Οίνος με την ενέργεια του Αγίου Πνεύματος μετατρέπεται/μεταβάλλεται σε Σώμα και Αίμα του Χριστού, θεωρείται το σπουδαιότερο μυστήριο της Εκκλησίας.

ΑΝΑΦΟΡΑ

Άγιος ο Θεός > Στον Πατέρα

Άγιος Ισχυρός > Στον Υιό

Άγιος Αθάνατος > Στο Άγιο Πνεύμα

Τρισάγιος Ύμνος, ο συντομότερος Ύμνος του Χριστιανισμού, Άγιος ο Θεός, Άγιος Ισχυρός, Άγιος Αθάνατος Ελέησον ημάς (το τρεις δεν έχει σχέση με την Αγία Τριάδα)

• Προσκομιδή ή Πρόθεση } Το πρώτο κομμάτι της Θείας Λειτουργίας.

• Μικρή Συναπτή } Αίτηση

• Όσιος } Αυτός που έχει εγκαταλείψει τον κόσμο και έχει αφιερωθεί εξολοκλήρου στο θεό

• Άγιος } Αυτός μπορεί να είναι όμως Μάρτυρας Απόστολος Δίκαιος κλπ.

• Τίμια Δώρα } Άρτος & Οίνος

• Αντιλαβού } Κατάλαβε μας βοήθησέ μας

• Εύξασθε οι κατηχούμενοι } Προσευχηθείτε

• Εξομολογήσθε τω Κύριω } Δοξολογείτε τον Κύριον

• Μη επιλανθάνου } Μη λησμονήσ.

• Ευίλατεύοντα πάσας τας ανομίας } συγχωρεί όλες τας ανομίας σου.

• Τον εμπιπλόντα } αυτόν που γεμίζει με αγαθά.

• Καθώς οικτείρει πατήρ υιούς } καθώς ευσπλαχνίζεται ο πατήρ τους υιούς του

• Εξομολογήσθε } Δοξολογείτε.

• Και τους φοβούμενους αυτόν } και εκείνους που τον ευλαβούνται και με φόβον ζητούν παρ' αυτού συγχώρησιν.

• Χαιρετισμός Αγίου ορος } ευλογείτε – Απάντηση } Ο Κύριος

• Αποχαιρετισμός από τον πνευματικό μας } Καλό Πα-

>>

ράδεισο

• Εξάψαλμος } οι έξι ψαλμοί του όρθρου. Η μητέρα μου συνήθιζε να μου λέει προτού φύγω από το σπίτι «θα σου ψάλλω τον **εξά-ψαλμο** αν αργήσεις»...

• Πάσχα } Πέρασμα.

Θεία Λειτουργία

Η Θεία Λειτουργία αποτελεί **το κορυφαίο λατρευτικό γεγονός χριστιανικών Εκκλησιών**, και μάλιστα των περισσότερών ανατολικών ομολογιών, το οποίο κορυφώνεται με την τέλεση της Θείας Ευχαριστίας.

Τύποι Λειτουργιών της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας

Σήμερα τελούνται 4 τύποι Θείων Λειτουργιών στην Ορθόδοξη εκκλησία:

• Η Θεία Λειτουργία του Ιάκωβου του αδελφόθεου (ετεροθαλής). Είναι η αρχαιότερη Θεία Λειτουργία, πάνω στην οποία βασίστηκαν όλες οι άλλες.

• Η Θεία Λειτουργία του Χρυσοστόμου. Είναι η διαμορφωμένη βάση της λειτουργίας του Ιακώβου και συνοπτικότερη από τη Θεία Λειτουργία του Μεγάλου Βασιλείου.

• Η Θεία Λειτουργία του Μεγάλου Βασιλείου. Είναι προγενέστερη από του Ιωάννη του Χρυσοστόμου. Κρίνεται μεγαλοπρεπής.

• Η Λειτουργία Προηγιασμένων Τιμίων Δώρων. Η Λειτουργία Προηγιασμένων τελείται μόνο κάθε Τετάρτη και Παρασκευή της Μεγάλης Τεσσαρακοστής.

Λειτουργική διαίρεση

Η λειτουργική διαίρεση που σήμερα επικρατεί σε όλους τους τύπους Θείας Λειτουργίας ήταν μια διαμόρφωση η οποία προέκυψε κατά τη διάρκεια των πρώτων αιώνων της Εκκλησίας. Ο κύριος στόχος ήταν η κατάλληλη προετοιμασία των «νεοφώτιστων - κατηχουμένων» πιστών για το μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας. Έτσι η λειτουργική διαμόρφωση διαχωρίζεται σε 3 μέρη:

• Προσκομιδή ή Πρόθεση

• Λειτουργία των Κατηχουμένων

• Λειτουργία των Πιστών

Προσκομιδή ή πρόθεση (συμβολίζει την εποχή προ της ενσάρκωσης)

Λειτουργία των Κατηχουμένων (μεταξύ της ενσάρκωσης και των Παθών)

• Η έναρξη (Ευλογημένη η Βασιλεία...)

• Μικρά Συναπτή

• Τριπλό Αίτημα Ειρήνης (Ειρηνικά)

• Η μεγάλη συναπτή (προσευχή) του ιερέως με απαντήσεις του χορού «Κύριε Ελέησον»

• Οι τρεις στάσεις των αντιφώνων

> Α' στάση - Ψαλμός 102,

> Β' στάση - Ψαλμός 145,

> Γ' στάση - Μακαρισμοί (Κατά Ματθαίον, 5, 1-12)

• Η είσοδος με το Ευαγγέλιο (Μικρή Είσοδος)

• Τα απολυτίκια και το κοντάκιο

• Ο τρισάγιος ύμνος

• Το προκείμενο και το αποστολικό ανάγνωσμα,

• Τα Αλληλουάρια

• Το ευαγγελικό ανάγνωσμα

Λειτουργία των Πιστών

Η Λειτουργία των πιστών παριστάνει το Μυστικό Δείπνο, τα πάθη του Κυρίου και την εκ νεκρών ένδοξη του ανάσταση και την ανάληψή του στους ουραμούς. Αυτό το μέρος είναι το πιο σπουδαίο διότι περιλαμβάνει και τη Θεία Ευχαριστία, δηλαδή το Μέγα και φρικτό μυστήριο της εκκλησίας.

Η Λειτουργία των πιστών ξεκινά με τους χερουβικούς ύμνους ή χερουβικά και ολοκληρώνεται με την απόλυση.

• Ο χερουβικός ύμνος, με τη μεγάλη είσοδο προς το τέλος του για τη μεταφορά των τιμών δώρων από την πρόθεση στην Αγία Τράπεζα

• Η Μεγάλη Είσοδος (Είσοδος του Ευαγγελίου, συμβολίζει την πορεία του εκουσίου πάθους)

• Οι αιτήσεις (Υπέρ υγείας, βοηθείας, ειρήνης, ειρηνικού τέλους της ζωής, κατά των πωλέμων, των ασθενειών, λιμών)

• Ο ασπασμός («Αγαπήσωμεν Αλλήλους...»)

• Το Σύμβολο της Πίστεως (Πιστεύω εις έναν θεόν...)

• Η αναφορά («Άγιος, Άγιος, Άγιος Κύριος Σαβαώθ» και το «Σε υμνούμεν...»)

• Η επίκληση («Λάβετε Φάγετε...», «Πίετε Εξ Αυτού Πάντες...»)

• Το μεγαλυνάριο της Υπεραγίας Θεοτόκου («Άξιόν εστί»)

• Τα Σα Εκ Των Σων (Προσφορά των πιστών στην Αγία Τριάδα της υπάρξεως, της διάνοιας και των αγαθών)

• Η Κυριακή Προσευχή («Πάτερ ημών...»)

• Τα Άγια («Πρόσχωμεν τα Άγια Τοις Αγίοις...»)

• Το κοινωνικό («Αινείτε τον Κύριον», στίχος του ψαλμού 148).

• Δίπτυχα (Ευχές υπέρ υγείας και αναπαύσεως των πιστών και των κεκοιμημένων αντίστοιχα)

• Πρόσκληση προς τέλεση της Θείας Ευχαριστίας (Μετά Φόβου...)

• Θεία Ευχαριστία

• Απόλυση Θείας Ευχαριστίας (Σώσον ο Θεός...)

• Οπισθάμβωνος Ευχή

• Οι ύμνοι της απολύσεως, («Είδομεν το φως» και ο ύμνος της απολύσεως «Δι' ευχών...»)

Επίσης περιλαμβάνεται και κήρυγμα είτε μετά το Ευαγγέλιο, είτε πριν την Θεία Ευχαριστία.

Επίσης μου είπε ο Δεσπότης κάτι βασικό ότι οι εικόνες δεν έχουν τρίτη διάσταση (οι Βυζαντινές) διότι η τρίτη είναι ο πιστός που προσεύχεται.

Τα παραπάνω τα βρήκα σε ορισμένα κείμενα. Ευελπιστώ ότι στην πλειοψηφία τους είναι σωστά, γιατί διαφέρουν ορισμένες ερμηνείες που δίνουν διάφοροι.